
Vanhusneuvoston kokous

Aika: Keskiviikko 9.2.2022 klo 13.00 – 15.21

Paikka: Etäkokous Teams-yhteydellä

Läsnä:

Valtuustoryhmien edustajat

Auni-Marja Vilavaara,	puheenjohtaja (vihreät)
Vesa Paavonen	2. varapuheenjohtaja (SDP)
Jussi Silvonon	(Vas.)
Reetta Angelvo-Riipinen	(PS)
Päivi Riihilahti-Syvänen	(Kok.)

Järjestöjen edustajat:

Lahja (Lala) Sjöblom	Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin piiri, 1. varapuheenjohtaja
Lena Lindberg	Samrådet i SPF Helsingfors
Liisa Hangonmäki	Helsingin Kunnalliset Eläkeläiset (klo 14.00 asti)
Marja Ruotsalainen	Pääkaupunkiseudun omaishoitajat
Olli Salin	Eläkeläiset ry, Helsingin aluejärjestö
Pirjo-Liisa Kangasniemi	Helsingin kansallinen senioripiiri
Pirkko Linder	Helsingin seurakuntayhtymä
Susanna Lehtovaara	Jade-yhteisö
Teija Mikkilä	Helsingin Muistiyhdistys

Kaupungin pysyvät asiantuntijat

Minna Kaattari	Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Satu Luomajoki	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
~~Stina Högnabba/Riikka Henriksson~~	~~Kaupunginkanslia~~
Pirjo Tujula	Kaupunkiympäristön toimiala
Satu Tarula	Kaupunkiympäristön toimiala (kohtien 1-6 aj.)
~~Seija Meripää/Maarit Rautio~~	~~Sosiaali- ja terveystoimiala~~

Muut kaupungin edustajat:

Titta Reunanen	vuorovaikutuspäällikkö, kaupunginkanslia
Tiina Lappalainen	vammaisasiamies, vammaisneuvoston siht.
Outi Paulig	vanhusneuvoston sihteeri, kaupunginkanslia

Vierailija, kohta 6: Tiina Antila-Lehtonen, vuorovaikutussuunnittelija/kaupunkiympäristön toimiala (läsnä klo 13.55 asti)

1.

Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00.

2.

Osallistujien toteaminen

Kaupunginkansliasta Stina Högnabba oli estynyt. Varahenkilö Riikka Henriksson ei ollut myöskään läsnä.

Sosiaali- ja terveystoimialalta Seija Meripaasi oli estynyt. Varahenkilönä oli lännen palvelualueen johtaja Maarit Rautio.

Kaupunkiympäristötoimialan varaedustaja Satu Tarula oli mukana kohtien 1-6 käsittelyn ajan.

Todettiin, että Liisa Hanganmäki joutuu poistumaan klo 14.00.

3.

Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asialista. Osallistujia pyydettiin ilmoittamaan, jos on asioita kohtaan Muut asiat. Olli Salin ilmoitti yhden asian.

4.

Edellisen kokouksen muistio

Vanhusneuvoston kokouksen 12.1. muistio oli jaettu neuvostolle 17.1.2022. Muistioista ei ollut tullut huomautuksia, joten se hyväksyttiin.

5.

Muistion tarkastajat

Muistion tarkastajiksi valittiin Lena Lindberg ja Marja Ruotsalainen.

6.

Osallistuminen ja vaikuttaminen kaupunkiympäristön toimialan asioissa

Vanhusneuvoston toimintasuunnitelman mukaisesti arvioitiin kaupungin palveluja ikääntyvien näkökulmasta sekä kaupunkilaisten osallistumisen mahdollisuuksia.

Vuorovaikutussuunnittelija Tiina Antila-Lehtonen esitteli kaupunkilaisten osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja kaupunkiympäristön toimialan osalta. Materiaalia oli jaettu tutustuttavaksi etukäteen. Diaesitys oli myös jaettavissa.

Päällimmäisiä tiedonsaanti- ja osallistumiskanavia ovat:

- Suunnitelmavahti sähköpostiin, vireillä olevista kaava-asioista.
- Mediatiedote sähköpostiin, toimialan tärkeimmistä asioista.
- Kartta.hel.fi –sivut, monipuolista tietoa hieman enemmän kiinnostuneille, myös historiaa. Tämä sivusto vaatii hieman perehtymistä, mutta on hyvä tietolähde, kun sitä opettelee käyttämään.
- Uudet hel.fi-verkkosivut, kaupungin verkkosivujen kattava uudistus.
- Esittely- ja keskustelutilaisuudet, jotka olleet viime ajat verkkotilaisuuksina. Se ei sovi kaikille, mutta on mahdollistanut osallistumisen monille, joille paikalle tulo olisi vaikeaa. Viimeksi Uutta Koillis-Helsinkiä-tilaisuus ke 2.2.
- OmaStadin kautta vaikuttaminen: kaupunkiympäristön toimiala toteuttaa 60 hanketta.
- Asemakaavaprosessi: vaikka paljon tietoa on siirrytty verkkoon, aina voi myös soittaa valmistelijalle.

Palautteen antamisen keinoja:

- Puhelimella voi ottaa yhteyttä.
- Asiakaspalvelun toimipiste Työpajankadulla on taas auki [siht.lisäys: verkkosivujen mukaan oli suljettu 13.2.asti, ilmeisesti avautuu 14.2.2022].
- Verkkosivujen kautta: kaikilla kaupungin sivulla on ylälaudassa [Palaute-linkki](#). Tämä kaupungin palautejärjestelmä on suositeltavampi kanava kuin yhteydenotto esim. Staralle suoraan. Toki asian kiireellisyys vaikuttaa, esim. hätätapaukset on soitettava hätänumeroon.

Vanhusneuvoston osallisuuden ja vaikuttamisen tavat ja niiden kehittäminen:

- Tiina Antila-Lehtonen ehdotti vanhusneuvostolle seuraavia yhteiskehittämisideoita: Millainen on tasa-arvoinen ja esteetön asukastilaisuus? Millainen on selkeä ja saavutettava osallistumis- ja arviointisuunnitelma?
- Todettiin, että kaava-asioissa vanhusneuvostolla on aina mahdollisuus ottaa kantaa. Tiedotteet vireillä olevista asioista tulevat neuvoston sihteerille. Samat tiedotteet vireillä olevista voi jokainen tilata sähköpostiinsa. Niitä tulee useita viikossa. Yhteen vetoja vireillä olevista ei ole tämän neuvoston aikana tehty, mutta tärkeät asiat (esim. ikääntyneille tärkeisiin kaupungin toimitiloihin liittyvät) välitetään neuvostolle. Tarkennetaan käytäntöä työvaliokunnassa.
- Kysyttiin mm. mistä löytyy Uutta Koillis-Helsinkiä-verkkotilaisuuden tallenne. Tässä [linkki](#) Entä miten toimia, kun parkkipaikkojen tilalle ilmestyy autoilua haittaavia kukkatelineitä? Palautejärjestelmän kautta.
- Titta Reunanen muistutti, että kaupungilla on laadittu ns. turvallisen tilan periaatteet kriteereineen ja tsekkauslistoineen.
- Pirjo Tujula muistutti, että kaupungin kiinteistöihin liittyvistä asioista voi antaa palautetta myös palvelukartan avulla.

Asioihin vaikuttamaan pyrkivät kaupunkilaiset kokevat usein, että asioiden käsittely on hidasta. Tiina viittasi asioiden eri käsittelyvaiheisiin ja totesi, että vaikka päätös ei olisi toivotun kaltainen, se ei tarkoita sitä, etteikö mielipidettä olisi otettu huomioon. Kaupunkisuunnitteluun, kuten kaavoitukseen ja liikenneratkaisuihin, kuuluu paljon ristiriitoja herättäviä asioita. Se näkyy poliittisessa päätöksenteossa. Toimialan näkökulmasta nykyisin tulee paljon painetta, että pitäisi kaavoittaa enemmän ja enemmän asuntoja.

Yhteen vetona todettiin, että saatiin paljon tietoa ja keskustelussa nousi esiin tärkeitä asioita. Yksi vanhusneuvoston tärkeimpiä viestejä kaupunkiympäristötoimialalle on muistuttaa, että asioita täytyy voida hoitaa muutenkin kuin sähköisesti. Tästä tuoreena esimerkkinä tilanne, johon vanhusneuvosto puuttui. Kaupungin vuokra-asuntohakemuksen ylläpitämiseen edellytettiin sähköistä asiointia. Näin ei saisi tapahtua.

7.

Ikääntyneet vieraskieliset Helsingissä

Vanhusneuvoston jäsen, Jade-yhteisön toiminnanjohtaja Susanna Lehtovaara esitteli asiaa. Asian esittelyyn oli toivottu erityisesti seuraavaa:

- Lukumääriä, tilastoja. Paljonko heitä on, mitä kieliryhmiä? (Tämän valmisteluun oli saatu apua myös kaupunginkanslian kaupunkitietoasiantuntijoilta.)
- Kuinka paljon heitä n erilaisten palvelujen piirissä? Miten he tavoittavat palveluja ja palvelut heitä? Mitä tiedämme tästä, etenkin sote-palvelujen osalta?
- Miten he saavat tietoa palveluista ja asioista? Seniori-info, Helsinki-info, painettu info – Ikääntyneiden palveluoppaiden kieliversiot ja niiden tarve?

Jaettiin diaesitys, joka alkoi tilastoista ja lukumääristä. Yli 65-vuotiaista on 5 % muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Suurimpia kieliryhmiä ovat venäjä, viro, arabia, kurdi ja farsi. Määrällisesti vieraskielisiä ikääntyneitä ei vielä paljoa ole, mutta määrät ja osuudet kasvavat. Tiedossa on, että alueellisesti heitä on eniten itäisessä Helsingissä. Tällä hetkellä ei kaupungilla ei kuitenkaan ole ristiintaulukoituna tietoja

esim. ikä/kieli/asuinalue/pienituloisuus. Kaupungin tietopalvelu on kuitenkin hankkimassa näitä tietoja.

Yhteiskunnassa ja palvelujärjestelmässä on vahva läheisolettama (omaisolettama). Oletetaan, että etenkin ikääntyneillä on omainen tai läheinen ja tämä auttaa häntä. Näin ei läheskään kaikkien kohdalla ole. Ja vaikka omainen olisikin, ei hän automaattisesti ole sopiva tai velvollinen auttajaksi. Iäkkäiden pitäisi voida asioida joutumatta turvautumaan muiden apuun.

Ilmaus ”kielitaidoton” on vääristävä. Kukaan ei ole kielitaidoton, vaikka ei osaisi jotakin tiettyä kieltä. Vieraskielisten ikääntyneiden asiointiin ongelmassa ei ole silti kyse vain siitä, että ei osata kieltä. Kulttuuritaustan ja/tai siihen liittyvien oletusten takia jää paljon muuta piiloon ja syntyy väärinkäsityksiä. Jos ikä tuo mukanaan muistisairauden, äidinkielen merkitys korostuu entisestään. Se yleensä pysyy viimeiseksi, kun muut opitut kielet unohtuvat.

Digimaailma aiheuttaa paljon ns. harmaalla alueella olevaa puolesta-asiointia. Ilman verkkopankkitunnuksia/tunnistautumista on nykyään vaikeaa hoitaa juuri mitään asioita. On myös törmätty tilanteisiin, että pankki on myöntänyt henkilölle vain rajatut verkkopankkitunnukset.

Toinen suuri asiointiin liittyvä ongelma on takaisinsoittopalvelu. Auttaja/kielitaitoinen henkilö ei ole paikalla, kun takaisinsoitto tulee. Joskus ainoa mahdollisuus on turvautua jopa aivan tuntemattomaan henkilöön, joka voi tulkata ja sattuu olemaan saatavilla, kun takaisinsoitto tulee.

Rakenteellinen eriarvoisuus ei ole tietoista syrjintää, vaan sitä, että tarpeita ei tunnusteta ja tärkeitä asioita jää tekemättä. Esim. ilmiö ”puuttuvat ruksit”: asiointi epäonnistuu, kun ajanvarausjärjestelmästä puuttuu se oleellinen tieto, että henkilö tarvitsee tulkin.

Erilaisten palvelujen toimivuutta pitäisi katsoa siitä näkökulmasta, ketkä eivät käytä palvelua ja mistä se johtuu. Pitäisi tehdä laajempia selvityksiä, joissa yhdistetään erilaisia tilastotietoja ja palvelujen käyttöä koskevia tietoja.

On monia kieliä ja niissä lukuisia eri murteita, joiden puhujat eivät aina ymmärrä toisiaan. Tulkkien löytyminen ei ole yksinkertaista ja tulkkauksessa saattaa joskus tulla virheitä.

Ikääntyneiden vieraskielisten suomen (tai ruotsin) kielen taidon puutteen taustalla on monia syitä. Suurin osa heistä ei ole päässyt virallisten kotouttamistoimien piiriin. Jotkut ovat päässeet kielikoulutusjonoon, mutta jonot etenevät hyvin hitaasti. Suuri osa heistä on ”vain” kotona. Koulutuksen ja tiedon hankkimista vaikeuttaa joillakin myös luku- ja kirjoitustaidon puuttuminen. Toisaalta kielikurssin käyminen tai edes suomen kielen jonkinlainen taito ei välttämättä riitä, kun pitäisi selviytyä viranomaisten ja muiden organisaatioiden kanssa.

Soten edustaja totesi, että kaupungin palveluja pyritään kehittämään nimenomaan asiakaslähtöisesti. Asiakkaita ja työntekijöitä on erilaisia. Tarvitaan osaamista ja tietoa. Tietojärjestelmiä kehitetään. Apotti-järjestelmään on tulossa tieto äidinkielestä huhti-toukokuussa. Työntekijöille on englannin kielen vahvistamisryhmä ja käännökseen teknistä apua.

Todettiin saatu informaatio hyödylliseksi ja keskustelussa esiin nousseet asiat tärkeiksi. Ikääntyviä vieraskielisiä täytyy pystyä kohtelemaan hyvin, kuten muitakin kaupunkilaisia. Tässä on vielä paljon tehtävää.

8.

Vanhusneuvoston lausunto valtuustoaloitteesta, jossa esitetään lääkärikäyntejä maksuttomiksi kotihoidon asiakkaille

- Valtuustoaloite [linkki](#) oli jaettu neuvostolle 19.1.2022 ja lausunto oli pyydetty 15.2.2022 mennessä.
- Kokouksessa hyväksyttiin työvaliokunnan esitys, että vanhusneuvosto puoltaisi aloitetta. Perusteena on palvelujen tarvisijoiden yhdenvertaisuus. Terveysaseman lääkärikäynnit ovat Helsingissä maksuttomia. Ne, jotka eivät voi terveysasemalla käydä, vaan tarvitsevat lääkärin kotiin, eivät saa olla muita huonommassa asemassa. Kotihoidon säännölliset asiakkaat maksavat jo kotihoidosta tulojensa mukaisen maksun. Lisäksi lääkärin käyntimaksu on 1.1.2022 poistettu palvelutaloissa asuvilta henkilöiltä.

9.

Vanhusneuvoston lausunto valtuustoaloitteesta, jossa esitetään rintasyöpäseulontojen ulottamista 74 ikävuoteen asti

- Valtuustoaloite [linkki](#) oli jaettu neuvostolle 19.1. ja lausunto oli pyydetty 15.2.2022 mennessä.
- Kokouksessa hyväksyttiin työvaliokunnan esitys, että neuvosto toteaisi aloitteen oikean suuntaiseksi, mutta niin että ikäraja pitäisi luopua kokonaan. Seulonta on tärkeä palvelu, jonka avulla voidaan jopa pelastaa ihmishenkiä. Ihmisiä ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan iän perusteella. Pitää ottaa huomioon, että osalla ihmisistä rintasyöpäriski on eri syistä korkea ja erityisesti heidän pitää päästä seulontaan iästä riippumatta. Jokainen lopulta itse päättää, osallistuuko vai ei.

10.

Kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden työn ajankohtaiset/ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma

Kuultiin ajankohtaiset asiat valmisteluun nimetyiltä. Ikääntyneiden hyvinvointia edistävä verkosto kokoontuu neljä kertaa 17.2.-31.3. välisenä aikana. Hyvinvointisuunnitelma on tarkoitus viedä hyvinvoinnin ja terveyden ohjausryhmän käsiteltäväksi huhtikuun alussa.

Vanhusneuvoston päällimmäisenä viestinä suunnitelman valmisteluun todettiin, että toivotaan asioiden konkretisointia ja asukkaiden osallistumismahdollisuuksia.

11.

Osallistumiset/kuulumiset verkostoista ja työryhmistä

Liitteenä oli jaettu listaus sovituisista osallistumisista. Työvaliokunta ehdotti, että jatkossa edustajat toimittavat työryhmien muistiot (neuvoston) sihteerille, joka jakaa ne neuvostolle. Hyväksyttiin tämä, toteamuksella että informaatiotulvaa ei ole liikaa.

12. Vanhusneuvoston edustajan nimeäminen KUSTI (Kustannustietoinen kotihoito)-hankkeen ohjausryhmään

Nimeämispyyntö ohjausryhmään oli tullut vanhusneuvostolle ja hankesuunnitelma oli jaettu asialistan liitteenä. Työvaliokunta piti asiaa tärkeänä ja oli pyytänyt neuvoston jäseniltä ehdotuksia nimettävästä henkilöstä ennen kokousta.

Muutamia ehdotuksia oli tullut. Asian tärkeyden takia edustajaksi ehdotettiin puheenjohtajaa ja varahenkilöksi toista varapuheenjohtajaa. Sekä Auni-Marja että Vesa totesivat olevansa käytettävissä, joten heidät valittiin ja sovittiin, että työvaliokunta on asiassa tukena.

13. Muut asiat

Olli kertoi, että Digi-ikä -hankkeen tilanne näyttää hyvältä, sillä hanke on saanut rahoituksen STEA:lta ([ks. linkki](#) Koti- ja etädigitukimallin kehittäminen järjestö- ja kaupunkiyhteistyössä 2022 – 2024, C10015). Näin ollen innovaatorahaston tukea ei tarvitse enää hakea.

Kysyttiin, miksei Apotti tunnista edunvalvontavaltuutetun roolia ja mahdollista puolesta-asiointia. Maarit Rautio lupasi selvittää asiaa.

14.

Kevään kokoukset

Kuultiin maalisi-, huhti- ja toukokuun kokousten (9.3., 6.4. ja 11.5.) valmistelutilanne. Maaliskuussa 9.3. teemana on sote-uudistus ja terveyspalvelut. Huhtikuussa ovat vuorossa kulttuuri- ja vapaa-aika sekä kaupungin budjettiasiat. Valmistelu etenee.

Esitettiin toiveita, että lähikokouksiin siirrytään mahdollisimman pian. Näillä näkymin siirtyminen maaliskuun kokouksesta alkaen on mahdollista. Etätyösuositus loppuu helmikuun lopussa. Maaliskuun kokouksen asiantuntijoille on ilmoitettu, että kyseessä on lähikokous. Kaupunginhallituksen sali on varattu kokoustilaksi.

15.

Tiedotusasiat

Kuultiin tilannetietoja eri palvelujen avaamisesta:

- Soten palvelukeskukset on tarkoitus avata 1.3. Vanhusneuvoston toive on, että ne avataan mahdollisimman pian.
- Työväenopisto ja Arbis palaavat lähipalveluun helmi-maaliskuussa.
- Muistiyhdistyksen ryhmiä on alettu käynnistää ja päivätoiminta käynnistyy 1.3.

16.

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.21.

Puheenjohtaja
Auni-Marja Vilavaara

Sihteeri
Outi Paulig

Muistion tarkastajat
Lena Lindberg

Marja Ruotsalainen